

Дважды упомянуты Лобановичем фразы Раскольников из романа «Преступление и наказание» о поклонении страданию. Во втором случае в связи с основной жизненной дорогой, избранной героем: «паклонімся дарозе, што прывяла нас да пакуты. Памятаеш у Дастаеўскага? «Я не табе пакланіўся, а тваёй пакуце»» [1, т.9, с. 550].

Типологически переключаясь с упомянутыми традициями Достоевского, наш классик углубил концепцию белоруса, в которой социальное органически сплывилось с особенностями биологического генотипа человека лесного региона в эпоху жесткой идеологической конфронтации. С многострадальной судьбой русского гения, с преобладающей сутью экзистенции его героев Колас соотнес неимоверные трудности торения новой дороги для своего народа белорусским интеллигентом.

ЛИТЕРАТУРА

1. Колас, Якуб. Збор твораў. у 12-ці т. / Якуб Колас. – Мінск: Беларусь, 1962–1964.
2. Чыгрын, І.П. Рэальнае і магчымае: проза Якуба Коласа / І.П. Чыгрын. – Мінск: Навука і тэхніка, 1991. – 222 с.
3. Тычына, М.А. Якуб Колас / М.А. Тычына // Нарысы па гісторыі беларуска-рускіх літаратурных сувязей: у 4-х кн. / рэд. В.А. Каваленка [і інш.]. – Мінск: Навука і тэхніка, 1994. Кн. 2. 1900–1917 гг. – С. 314 – 377. Кн. 3. 1917–1941 гг. – С. 293 – 351.
4. Достоевский, Ф.М. Достоевский Неизданный Достоевский. Записные книжки и тетради (1860–1881) / Ф.М. Достоевский // Литературное наследство. – М.: Наука, 1971.
5. Пшыркоў, Ю.С. Летапісец свайго народа / Ю.С. Пшыркоў. – Мінск, 1982. – 367 с.
6. Топорков, А.Л. Дуб / А.Л. Топорков // Славянская мифология. Энциклопедический словарь. – М.: Эллис Лак, 1995. – С. 169 – 171.
7. Кудрявцев, Ю.Г. Три круга Достоевского (Событийное. Социальное. Философское) / Ю.Г. Кудрявцев. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1979. – 344 с.

З.І. Трацяк (Полацк, ПДУ)

ДАСЛЕДАВАННЕ БЕЛАРУСКАГА ПРЫГОЖАГА ПІСЬМЕНСТВА XX СТАГОДДЗЯ Ў КАНТЭКСТЕ ЗАХОДНЕЕЎРАПЕЙСКОЙ І АМЕРЫКАНСКОЙ ЛІТАРАТУРЫ

На сённяшні дзень кампаратывістыку можна лічыць адным з прыярытэтных накірункаў развіцця беларускага літаратуразнаўства. Як адзначала І. Шаблюўская ў артыкуле «Сусветная літаратура ў беларускім асяроддзі. Праблема рэцэпцыі» нацыянальная навука доўгі час «амаль не ставіла ... родную літаратуру ў кантэкст сусветнай культуры, грунтоўна вывучаліся толькі руска-беларускія, рускія-ўкраінскія сувязі» [1, с. 20]. Каб пацвердзіць гэта палажэнне, дастаткова ўгадаць, што, напрыклад, у 50–60-я гады мінулага стагоддзя выйшлі такія працы, як «Горкі і беларуская літаратура пачатку XX стагоддзя» В. Івашына, «Сувязі беларускай літаратуры з літаратурамі суседніх славянскіх народаў у другой палове XIX стагоддзя» М. Ларчанкі, «Фальклорна-літаратурныя сувязі ўкраінскага і беларускага народаў» П. Ахрыменкі, «Адам Міцкевіч і беларуская літаратура» А. Лойкі, «Роля рускай класічнай літаратуры ў развіцці рэалізму беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя» В. Барысенкі і В. Івашына. На той момант узаемадзеянне айчыннага пісьменства з іншымі літаратурамі свету заставаліся па-за ўвагай даследчыкаў. Складвалася ўражанне, што ў развіццё кожнай з іх закладзена толькі ёй уласцівая норма [2], а гісторыка-тыпалагічныя і кантактна-генетычныя ўзаемасувязі развіваюцца толькі паміж літаратурамі краін-суседак. Вынікам такога падыходу да вывучэння нацыянальнай праяўнай і паэтычнай спадчыны стала аднабаковасць у інтэрпрэтацыі многіх твораў, абмежаванае ўспрыманне разнастайных літаратурных працэсаў, што непрымальна для даследавання шматгранных эстэтычных з'яў.

Беларускае параўнальна-гістарычнае літаратуразнаўства найбольш актыўна пачынае развівацца з 70-х гадоў XX стагоддзя. З гэтага часу спасціжэнне нацыянальнай літаратуры ў кантэксце сусветнай становіцца надзвычайна актуальным. Прычым беларускія творы пачынаюць параўноўваць не толькі з творами іншых славянскіх аўтараў, а, напрыклад, з кнігамі заходнееўрапейскіх і амерыканскіх пісьменнікаў. Так «з улікам ... узаемаабумоўленасці і ўзаемазалежнасці розных літаратур стала мажлівым зразумець заканамернасці развіцця нацыянальнай літаратуры, яе унікальнасць, адметнасць і адначасова агульналюдскасць» [3, с. 3].

На сучасным этапе адбор літаратурных з'яў і тэкстаў для параўнання ў асноўным ажыццяўляецца па наступных аспектах:

– *культуралагічным*: адбываецца параўнанне гістарычных лёсаў і асноўных этапаў культурнага развіцця, традыцый, тыпаў мастацкага мыслення;

– *псіхалагічным*: разглядаюцца асаблівасці менталітэтаў, звычаяў, вераванняў, архетыпаў, міфа-лагемаў;

– *уласна-літаратурным* (вывучаюць узаемадзеянні і ўплыў па тыпе «уплывы – наследванне – пераемнасць традыцый – прыцягненне – адштурхоўванне – ізаляванасць», кантактныя і тыпалагічныя літаратурныя сувязі) [4, с. 106].

Дадзены артыкул мы палічылі мэтазгодным прысвяцяць разгляду асноўных прац, звязаных з аналізам беларускага прыгожага пісьменства XX стагоддзя ў кантэксце заходнееўрапейскай і амерыканскай літаратур. Асаблівую ўвагу мы звернем на працы А. Адамовіча, Г. Адамовіч, Л. Баршчэўскага, П. Васючэнка, Е. Лявонавай, У. Сакалоўскага, М. Тычыны, І. Шаблоўскай.

З імем А. Адамовіча ў беларускай навуцы звязана многае. Ён быў не толькі таленавітым пісьменнікам, але і выдатным літаратуразнаўцам, які займаўся і вывучэннем узаемадачынення нацыянальнай і сусветнай літаратуры (кнігі «Маштабнасць прозы» (1972), «Здалёк і зблізку» (1976), «Літаратура, мы і час: Літаратурна-крытычныя артыкулы» (1979), «Нічога важнейшага: сучасныя праблемы вайнаў прозы» (1985)). Каб разгледзіць на асобным прыкладзе яго працы, прысвечаныя параўнальна-гістарычнаму вывучэнню айчынай літаратуры, возьмем артыкул «Узаемадзеянне беларускай і рускай «ваеннай прозы» з еўрапейскай літаратурнай і гуманістычнай традыцыяй». Аўтар не абмяжоўваецца звычайным параўнаннем беларускіх і рускіх празаічных і паэтычных твораў, прысвечаных Вялікай Айчыннай вайне. Тэрмін «ваенная проза» ён распаўсюджвае таксама і на творы аб Першай сусветнай. Таму у поле яго зроку трапляюць і мастацкія здабыткі В. Быкава, К. Сіманова, Ю. Бондарова, Я. Брыля, кнігі А. Лебядзенкі, М. Гарэцкага, Р. Олдынганна, А. Цвейга, Э. Хемінгуэя і іншых [5]. А. Адамовіч спрабаваў разгледзіць уплыў твораў Л. Талстога на нацыянальную, заходнееўрапейскую і амерыканскую літаратуры традыцыі (артыкулы «Талстоўскі крок», «Яго слова»).

Г. Адамовіч – аўтар цэлага шэрагу манаграфій і артыкулаў, прысвечаных аналізу твораў беларускай літаратуры ў кантэксце сусветнай. У 1980-я гады яна актыўна ўдзельнічала ў стварэнні даведніка «Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі», дзе ў некалькіх артыкулах, па-першае, акрэсліла тэарэтычныя асновы беларускага гістарычна-параўнальнага літаратуразнаўства і прасачыла гісторыю яго развіцця, па-другое, разгледзіла некаторыя прыватныя праблемы кампаратывістыкі¹. У 1990-я гады выйшлі такія працы аўтара на гэтую тэматыку, як, напрыклад, вучэбны дапаможнік «Літаратура і культура: праблемы аналізу і сінтэзу» (1993), кніга «З крыніц сусветнай літаратуры» (1998). У 2001 годзе пабачылі свет такія артыкулы, як «Асаблівасці і характар развіцця параўнальнага літаратуразнаўства на Беларусі ў XX стагоддзі» і «Заканамернасці і характар літаратурна-узаемасувязей як актуальная асветніцкая парадыгма».

Манаграфія «Літаратура – кантэкст – тэаўрус» была апублікавана ў 2003 годзе. Дзеля таго, каб акрэсліць асноўныя заканамернасці бытавання літаратуры ў сістэме культуры, знайсці прыныцы ўваходжання беларускага прыгожага пісьменства ў сусветнае і наадварот, аўтар выкарыстала паняцці розных навук і мастацтваў. Г. Адамовіч разглядае таксама асноўныя метадалагічныя праблемы літаратуразнаўства ў канцы XX – пачатку XXI стагоддзя, даследуе тыпалогію літаратурна-мастацкіх узаемасувязей, скразных матываў і вобразаў, праблему дачынення сусветнага і нацыянальнага [6].

П. Васючэнка стварыў 5 манаграфій і прыкладна 180 артыкулаў, рэцэнзій і эсэ, прысвечаных як уласна беларускай літаратуры, так і яе дачыненням да сусветнай. Першая яго манаграфічная праца «Драматургія і час» пабачыла свет у 1991 годзе, пазней вышлі кнігі «Драматургічная спадчына Янкі Купалы» (1994) і «Пошукі страчанага дзяцінства» (1995), артыкул «Вяртанне да Сольвей: Генрык Ібсен і беларуская літаратура» (1998). Дапаможнік «Сучасная беларуская драматургія» (2000) быў адрасаваны выкладчыкам беларускай літаратуры. У гэтай працы аўтар засяродзіў увагу, па-першае, на гісторыі станаўлення і развіцця нацыянальнай драматургіі, па-другое, даследаваў самыя розныя драматургічныя жанры: камедыю, трагедыю, гістарычную драму. Творы сучасных беларускіх аўтараў разглядаюцца ў кантэксце «тэатра абсурду» і параўноўваюцца з п'есамі С. Бэкета, С. Мрожака, Э. Ёнэско [7].

Яшчэ адна значная для беларускай кампаратывістыкі праца П. Васючэнка – манаграфія «Беларуская літаратура XX стагоддзя і сімвалізм» (2004). Наогул пытанне пра наяўнасць элементаў сімвалізму ў беларускім прыгожым пісьменстве да нядаўняга часу мала асвятлялася айчыннымі даследчыкамі, якія лічылі, што ён недастаткова выявіўся як самастойны стыль. Творчасць беларускіх празаікаў і паэтаў, што пісалі на пачатку XX стагоддзя (Я. Купала, М. Гарэцкі, М. Багдановіч, З. Бядуля, Я. Колас, А. Гарун і іншыя) разглядалася ці то ў кантэксце рэалістычнай літаратуры, ці то параўноўвалася з кнігамі замежных пісьменнікаў і паэтаў-рамантыкаў. У дадзенай манаграфіі П. Васючэнка звярнуўся да вытокаў і асноўных традыцый сімвалізму, вызначыў яго адметнасці, характэрныя менавіта для беларускай літаратуры. Аўтар яшчэ раз пацвердзіў, што сімвалізм у прыгожым пісьменстве (у тым ліку і нашым) – гэта сусветная эстэтычная з'ява, якая ніколі не павінна атаясамлівацца з дэкадэнцтвам, бо яна толькі часам перасякалася з

¹ Артыкулы «Параўнальна-гістарычнае літаратуразнаўства», «Параўнальна-гістарычны метады», «Сусветная літаратура».

гэтай плынню. Сімвалізм, па меркаванні даследчыка, – «не толькі мастацтва, але і філасофскае пранікненне за мяжу спасцігальнага. ... Спраба зазірнуць за заслону быцця з дапамогай сімвала» [8, с. 5].

Е. Лявонава доўгі час займаецца вывучэннем беларускай літаратуры ў сусветным літаратурным кантэксце. Шмат з яе артыкулаў разглядаюць творчасць розных замежных аўтараў і іх уплыў на беларускае прыгожае пісьменства: напрыклад, «Жыццё ідзе?» (1994) (праца прысвечаная творчасці С. Бэкета), «Паэтыка душы ў творах Германа Гесэ» (1995), «Чалавечы, надта чалавечы: эстэтычны абрыс Генры Мілера» (1999), «Беларуская літаратура XX стагоддзя і заходнеўрапейская асветніцкая традыцыя (У. Караткевіч і І.В. Гёте)» (2001), «Не адзінокі востраў...» (2005) (у артыкуле разглядаецца творчасць В. Быкава ў дачыненні да сусветнай літаратуры). Цікаваць уяўляе і кніга «Плыні і постаці: з гісторыі сусветнай літаратуры другой паловы XIX–XX стагоддзяў» (1998).

У дадзеным артыкуле хацелася б больш падрабязна звярнуцца да яшчэ адной працы Е. Лявонавай: «Агульнае і адметнае. Творы беларускіх пісьменнікаў XX стагоддзя ў кантэксце сусветнай літаратуры» (2003). Кніга складаецца з трох самастойных частак. У першай аўтар сцісла разглядае асноўныя літаратурныя напрамкі і школы, што існавалі у другой палове XIX–XX стагоддзяў, абгрунтоўвае іх прысутнасць у беларускай літаратуры. Другі раздзел цалкам прысвечаны творчасці беларускіх аўтараў у сувязі з працамі замежных пісьменнікаў і паэтаў: дакументальна-мастацкія запіскі «На імперыялістычнай вайне» М. Гарэцкага разглядаліся ў супастаўленні з раманам «Агонь» А. Барбюса; антыутопія А. Адамовіча «Апошняя пастараль» параўноўвалася з «Мальвілем» Р. Мерля; творчасць Ж.-П. Сартра і В. Быкава вывучалася праз прызму традыцыі Ф.М. Дастаеўскага і іншыя артыкулы. У апошняй частцы аўтар расказвае пра гісторыю Нобелеўскай прэміі і лаўрэатаў, якія атрымалі яе за ўносаў у літаратуру [3].

І. Шаблоўская прысвяціла шмат часу даследаванню актуальных пытанняў успрыняцця сусветнай мастацкай літаратуры ў беларускай культурнай прасторы. Ужо ў манаграфіі «Самай высокай мерай: сучасная проза еўрапейскіх сацыялістычных краін пра вайну» (1984) аўтар паспрабавала даследаваць творы аб Другой сусветнай вайне ў міжнацыянальным кантэксце. Негледзячы на тое, што ўвага ў кнізе сканцэнтравана на творах балгарскіх, беларускіх, венгерскіх, румынскіх, славацкіх і югаслаўскіх пісьменнікаў, І. Шаблоўская ўводзіць у свой параўнальны аналіз і спасылкі на творы І. Бехера, Б. Брэхта, К. Вольфа, К. Вонэгута, А. Зэгера, А. Камю, Т. Мана, Д. Ноля, Р. Олдынтана, Э.М. Рэмарка, Л. Рэна, Р. Ралана, У. Фолкнэра, Э. Хемінгуэя і іншыя. Такі падыход дазваляў вылучыць тое агульнае і адметнае, чым характарызавалася проза еўрапейскіх сацыялістычных краін пра Другую сусветную вайну, стала магчымым прасачыць яе эвалюцыю [9].

Мы хацелі б звярнуць увагу яшчэ на адну з кніг І. Шаблоўскай: «Сусветная літаратура ў беларускай прасторы. Рэцэпцыя. Тыпалогія. Кантакты» (2007). У ёй былі сабраны артыкулы і тэксты выступленняў на сімпозіумах і канферэнцыях розных гадоў. Гэты зборнік цікавы разнайстайнасцю закранутых ў ім праблем: ад асаблівасцей рэцэпцыі сусветнай літаратуры ў беларускім асяроддзі да драмы абсурду ў славянскіх літаратурах, ад параўнальнага аналізу творчасці У. Фолкнэра і Я. Коласа да вызначэння зместу тэрміна «war novel» у амерыканскім прыгожым пісьменстве і яго суаднесенасці з паняццем «ваенная проза», прынятым у айчынным літаратуразнаўстве. Мэту стварэння кнігі вызначыць даволі лёгка, калі звярнуць увагу на наступныя словы І. Шаблоўскай: «Шлях праз вывучэнне свайго роднага ў параўнанні і суаднесенасці з вопытам іншых культур – адзіны ... сродак пераадолення самаізаляванасці і розных комплексаў» [1, с. 7].

Асобна нам хацелася б разгледзіць кнігу «Беларуская літаратура і свет: ад эпохі рамантызму да нашых дзён» (2006), укладаннем якой займаўся Л. Баршчэўскі, П. Васючэнка і М. Тычына. Па меркаванні В. Барысенка, у ёй «упершыню найважнейшыя з’явы літаратурнага жыцця Беларусі ад XIX да XXI стагоддзя пададзены ў цеснай сувязі з літаратурным працэсам» [10, с. 80]. Беларускае прыгожае пісьменства XX стагоддзя вывучаецца ў кантэксце сусветнай літаратуры ў наступных артыкулах: «Нашаніўства», «Беларускі дэкаданс і сімвалізм», «Мадэрнізм і беларуская літаратура», «Авангардысцкія традыцыі ў сучаснай беларускай драматургіі», «Інтэлектуалізм у беларускай літаратуры», «Постмадэрнісцкая плынь у беларускай літаратуры», «Масавая культура і развіццё беларускай літаратуры». Асобныя пытанні ўплыва заходнеўрапейскіх і амерыканскіх аўтараў на беларускіх, а таксама пераемнасць традыцый разглядаюцца ў артыкулах прысвечаных творчасці Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча, М. Гарэцкага, К. Чорнага, А. Куляшова, В. Быкава, А. Адамовіча, У. Караткевіча і многіх іншых. Аўтары склалі сінхраністычнаю табліцу «Сусветная гісторыя і літаратура ў XIX – пачатку XXI стагоддзя». Акрамя таго, у другой частцы кнігі пададзены шэраг тэкстаў беларускіх і замежных пісьменнікаў і паэтаў. Гэты багаты матэрыял дазваляе больш дэталёва прасачыць асноўныя тэндэнцыі развіцця беларускай літаратуры ў яе дачыненні да сусветнай. Паказальна, што кніга адрасуецца перш за ўсё старшакласнікам, абітурыентам і студэнтам, якія толькі пачынаюць спасцігаць асновы кампаратывістыкі [11].

Вывучэннем некаторых праблем параўнальна-гістарычнага літаратуразнаўства займаўся У. Сакалоўскі (артыкулы «Іаганес Бехер і беларуская літаратура» (1972), «Тыпалагічная агульнасць і нацыянальная адметнасць: М. Чарот і І. Бехер» (1986), манаграфія «Пара станаўлення: вопыт параўнальнага

вывучэння беларускай і некаторых іншых класічных замежных літаратур» (1986), «Беларуска-нямецкія культурныя сувязі апошняга дзесяцігоддзя» (1996)), Т. Тарасава (дысертацыя на атрыманне навуковай ступені кандыдата філалагічных навук «Праблема "чалавек і вайна" ў творчасці М. Гарэцкага і А. Барбюса» (1986)), М. Кенька (артыкулы «Творчасць М. Гарэцкага ў кантэксце еўрапейскіх літаратур ХХ стагоддзя» (1996)), І. Адамовіч (манаграфія «Янка Купала і рамантызм» (1989), артыкулы «Іспанскія матывы ў паэзіі Максіма Багдановіча» (1997), «Патрыятычны "неарамантызм" Янкі Купалы ў святле міцкевічаўскай традыцыі і еўрапейскага мадэрнізму» (2000), «Бельгійскія літаратурныя ўплывы ў беларускай паэзіі пачатку ХХ стагоддзя (М. Метэрлінк, Э. Верхарн, Я. Купала і паэты 20-х гадоў)» (2002)).

Варта адзначыць цікавасць маладых навукоўцаў да праблем параўнальна-гістарычнага літаратуразнаўства. Так напрыклад, Г. Бутырчык даследавала творчасць Дж. Стейнбека і К. Чорнага, А. Данільчык – беларуска-італьянскія літаратурныя сувязі, Н. Ламека разгледзіла архетып зямлі ў раманах «Уліс» Дж. Джойса і творах Я. Купалы і Я. Коласа, В. Уткевіч займалася вывучэннем нацыянальнага характару ў творчасці К. Гамсуна і М. Гарэцкага.

Такім чынам, негледзячы на наяўнасць дастаткова глыбокіх і разнастайных па тэматыцы прац, прысвечаных параўнальнаму вывучэнню беларускіх праявістых і паэтычных твораў у кантэксце заходне-еўрапейскіх і амерыканскай літаратур, сама праблема дачыненняў айчыннага прыгожага пісьменства да сусветнага па тыпе «ўплывы – наследванне – пераемнасць традыцый» застаецца адкрытай.

ЛІТАРАТУРА

1. Шаблоўская, І. Сусветная літаратура ў беларускім асяроддзі. Праблема рэцэпцыі / І. Шаблоўская // Сусветная літаратура ў беларуская прасторы: Рэцэпцыя. Тыпалогія. Кантакты. – Мінск: Радыёла-плюс, 2007. – С. 18 – 22.
2. Суровцев, Ю. Что же такое «ускоренное развитие» литературы / Ю. Суровцев // Необходимость диалектики: К методологии изучения интернационального единства советской литературы. – М.: Худож. лит., 1982. – С. 380 – 435.
3. Лявонава, Е. Агульнае і адметнае: Творы беларускіх пісьменнікаў ХХ ст. у кантэксце сусветнай літаратуры / Е. Лявонава. – Мінск: Маст. літ., 2003. – 198 с.
4. Васючэнка, П. Вывучэнне беларускай літаратуры ў кантэксце сусветнай / П. Васючэнка, Л. Лясун // Беларуская мова і літаратура. – 1998. – № 2. – С. 105 – 111.
5. Адамовіч, А. Взаимодействие белорусской и русской «военной прозы» с европейской литературной и гуманистической традицией / А. Адамовіч // Избранные произведения в двух томах. Том 2. Повести. Интервью. Статьи. Выступления. – Мінск: Маст. літ., 1977. – С. 483 – 486.
6. Адамовіч, Г. Літаратура – Кантэкст – Тэзаўрус: Манаграфія / Г. Адамовіч. – Мінск: БДПУ, 2003. – 352 с.
7. Васючэнка, П. Сучасная беларуская драматургія: Дапаможнік для настаўнікаў / П. Васючэнка. – Мінск: Маст. літ., 2000. – 158 с.
8. Васючэнка, П. Максім Багдановіч і сімвалізм / П. Васючэнка // Роднае слова. – 2007. – № 5. – С. 3 – 5.
9. Шабловская, И. Самой высокой мерой: Современная проза европейских социалистических стран о войне / И. Шабловская. – Минск: Университетское, 1984. – 207 с.
10. Барысенка, В. Мераць творчасць меркай еўрапейскай, або вопыт спасціжэння літаратуры Пятром Васючэнкам / В. Барысенка // Роднае слова. – 2009. – № 2. – С. 78 – 80.
11. Баршчэўскі, Л. Беларуская літаратура і свет: ад эпохі рамантызму да нашых дзён: папулярныя нарысы / Л. Баршчэўскі, П. Васючэнка, М. Тычына. – Мінск: Радыёла-плюс, 2006. – 596 с.

Е.В. Крикливец (ВГУ им. П.М. Машерова)

ПРОСТРАНСТВО И ВРЕМЯ В ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИИ И ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ПРАКТИКЕ В. АСТАФЬЕВА И В. КОЗЬКО

Со времен античности ученых волновал вопрос отношения художественного произведения к первичной реальности, так как именно это универсальное отношение является выражением символической природы любого произведения искусства. К наиболее фундаментальным характеристикам реальности относятся пространство и время. Попытки исследовать роль данных категорий в произведении прослеживаются уже в «Поэтике» Аристотеля, в трудах Буало, Лессинга, Гегеля, в «эстетической критике» XIX века. Однако серьезный научный подход к изучению проблемы пространства-времени в словесном искусстве сформировался только в литературоведении XX века. Одной из первых работ, в которой была поставлена задача целенаправленного изучения художественного пространства и времени, стала статья А. Цейтлина «Время в романах Достоевского». В этой статье ученый говорит о взаимосвязи временной